

Таким чином, на основі дослідження традиційних та нових факторів конкурентоспроможності в залежності від прийнятих концепцій регіонального розвитку запропоновано модель, що базується на знаннях, в якій об'єкту структуру сформували регіональні туристичні підприємства, адміністративні одиниці самоврядування, бізнес-середовище та місцева спільнота, а самі фактори конкурентоспроможності згруповано з огляду на джерело зміни конкуренції на внутрішні та зовнішні.

Список літератури:

1. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – М.: Международные отношения, 1993. – 780 с.

2. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 276 с.

3. Иванова Н.И. Национальные инновационные системы как механизм саморазвития / Н.И. Иванова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.chelt.ru/2004/5-04/ivanova_5-04.html.

4. Asheim B., Gertler M. (2004) Understanding regional innovation systems. in Jan Fagerberg, David Mowery and Richard Nelson Handbook of Innovation. Oxford: Oxford University Press.

5. Edquist Ch. (1997) Systems of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations, London: Printer.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «РЕГІОН» В КОНТЕКСТІ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

*Харченко М.О., аспірант кафедри обліку та аудиту,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна*

Проголошення незалежності України відкрило новий курс розвитку держави. У 2014 році Україна підписала «Угоду про асоціацію з Європейським Союзом», яка заклала європейський напрям розвитку країни. Закладений курс впливає на стратегію розвитку багатьох секторів економіки, де, в свою чергу, важливу роль відіграють регіони. Внаслідок проблем, які постають на шляху європейської інтеграції, теоретичні та методологічні засади державної регіональної політики потребують перегляду відповідно до вектору подальшого розвитку держави взагалі та регіонів зокрема. Регіональна економіка базується на продуктивних силах регіону, ефективний розвиток яких залежить від багатьох факторів регіонального середовища.

Однією з основних умов ефективного розвитку продуктивних сил регіону є їх раціональна територіальна організація.

На даний час регулювання регіональної економіки в Україні здійснюється на основі законодавчих актів [1-3]. У деяких з них дається тлумачення поняттю «регіон»,

проте жоден з документів, які визначають концептуальні засади регіональної політики. Наприклад, у Законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», поняття регіону визначається як адміністративно-територіальна одиниця, а в Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів», лише як територія АРК, області, міст Києва та Севастополя [1-2]. У розпорядженні Президента України «Про комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України» є такий варіант визначення поняття «регіон» як частина території країни, яка характеризується комплексом властивих їй природно-географічних, економічних та інших ознак. Регіон може збігатися з кордоном адміністративно-територіальної одиниці або об'єднувати території кількох таких одиниць» [3]. Як видно, ці поняття суттєво різняться між собою, що свідчить про те, що у державі не існує єдиного офіційно прийнятого тлумачення регіону, що, на наш погляд, може вносити деякі протиріччя у формування державної регіональної політики з розвитку продуктивних сил. Особливо це питання важливо у світлі інформаційної економіки, коли інформаційні комунікаційні технології дещо порушують традиційне визначення регіону, як території.

Згрупуємо існуючі визначення поняття «регіон», які найбільш часто зустрічаються у працях вчених, нормативних документах, висловлюваннях практиків, у два основних підходи (рис. 1).

Відповідно до соціально-економічного концептуального підходу поняття «регіон» визначається як територія країни, яка характеризується комплексом властивих їй природно-географічних, економічних, екологічних та інших ознак [4]. Так, територія України згідно цього підходу може бути розділена на такі регіони: Східний, Центральнo-Східний, Центральний, Північно-Східний, Західний, Південний та Автономну Республіку Крим. Даний підхід визначає своєрідні макро-регіони держави, які мають велику територію. Проблемним питанням для такого типу регіонального розподілу є впровадження соціальних та економічних змін, які потребують одночасної адаптації на великій території держави, адже у подібні регіони входять різні адміністративні одиниці, які в Україні поки що відрізняються складом команд регіональних менеджерів, а у Європі з розповсюдженою політикою децентралізації – можуть мати навіть різний організаційний устрій.

Адміністративно-територіальний підхід до визначення поняття «регіон» поділяє територію України на 24 області (регіони), АРК, місто Київ та Севастополь, а також визначає менші за територією регіони у порівнянні з вищеописаним соціально-економічним підходом. Адміністративно-територіальний підхід дозволяє проводити регіональні зміни на меншій території, передбачає чітку управлінську структуру з так званими «точками підпорядкування» та уніфікованою організацією, що дозволяє більш детально слідкувати та корегувати політику щодо регулювання регіональної економіки та розвитку продуктивних сил відповідно до кожної області.

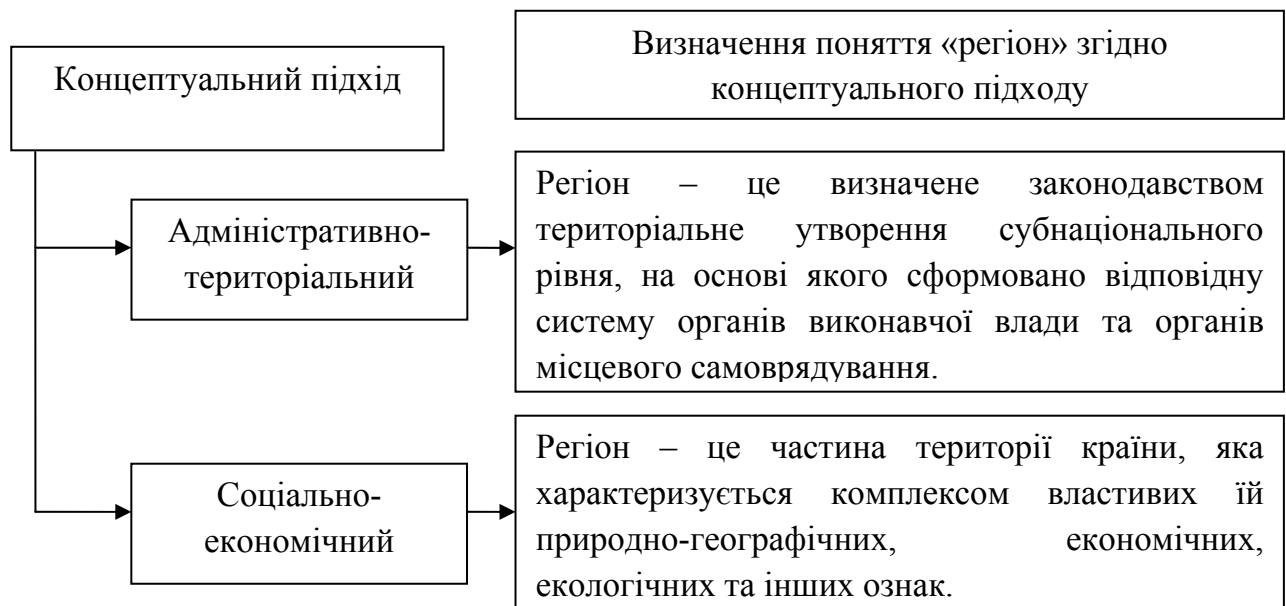

Рис. 1. Концептуальні підходи до визначення поняття «регіон»

Джерело: розроблено автором

Порівнявши адміністративно-територіальний та соціально-економічний концептуальні підходи щодо визначення поняття «регіону» можна зробити висновок, що найбільш прийнятним в контексті дослідження територіальної організації закладів загальної середньої освіти під впливом соціально-економічних регіональних чинників є тлумачення поняття регіону згідно адміністративно-територіального концептуального підходу, оскільки, по-перше, саме цей підхід забезпечує прив'язку елементів продуктивних сил до території та існуючої на ній адміністративної структури, тобто досліджувані елементи продуктивних сил підлягають управлінському впливу з боку місцевої влади, яка реалізує державну регіональну політику. По-друге, даний підхід дозволить урахувати специфіку кожного регіону, щоб створити найкращі умови для розвитку продуктивних сил та їх максимально ефективного територіального розподілу, який, у свою чергу, є фактором позитивної дії на інтенсивний економічний розвиток як регіонів та і держави взагалі.

Розглянемо продуктивні сили з метою визначення у них місця закладів загальної середньої освіти та характеру впливу фактору територіальної організації на розвиток продуктивних сил та регіональну економіку.

На наш погляд, найбільш широке розуміння продуктивних сил у регіональній економіці надається в роботах німецьких вчених А. Мюллера та Ф. Листа. Продуктивні сили – усі духовні та тілесні надбання та здобутки, що має нація [5]. Структурний підхід до визначення продуктивних сил знаходимо у працях К. Маркса і Ф. Енгельса [6], виокремлюються три форми продуктивних сил: природні, суспільні та загальні, які змінюються з історичним розвитком людства. Перехід від однієї форми до іншої супроводжується технологічним, економічним, інтелектуальним розвитком людини, а продуктивні сили є і продуктом, і основним фактором багатства.

Філософський підхід трактує продуктивні сили, як відображення активного ставлення людей до природи, системи суб'єктивних та матеріальних факторів, які виконують «обмін речовин» між суспільством та природою [7].

Якщо розглядати визначення продуктивних сил з позиції класичної економіки, то це сукупність факторів, які забезпечують трансформацію природної речовини відповідно до потреб людей, створюють матеріальні і духовні блага і визначають продуктивність суспільної праці [8].

Відповідно до більшості підходів щодо визначення поняття продуктивних сил, можна зробити наступні висновки.

По-перше, існуючі підходи до визначення поняття «продуктивні сили» побудовані на узагальненні, об'єднанні у сукупність усіх факторів виробництва, визначених згідно постулатів економічної теорії.

По-друге, всі фактори виробництва у визначеннях продуктивних сил рівноцінні, тобто мають приблизно однакову питому вагу.

По-третє, продуктивні сили виступають як серцевина економічної системи, становлять її матеріальну основу.

Список літератури:

1. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» №1602-III від 23.03.2000 : за станом на 10.06.12 : (текст) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
2. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» №2850-IV від 08.09.2005 : за станом на 10.06.12 : (текст) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/annot/2850-15>.
3. Розпорядження Президента України «Про комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України» від 30.09.1999 р. № 241/99-рп , остання редакція від 16.02.2000 р.
4. Керецман В. Проблеми формування регіональної політики та регіонального управління в Україні : (текст) [Електронний ресурс] / В.Керецман. – Режим доступу : univ.uzhgorod.ua/old/science/idurr/kerecman.doc.
5. Лютке Х. Продуктивные силы как системообразующее понятие в учении Фридриха Листа / Х. Лютке // Философская культура. – 2005. – № 2. – С. 31-52.
6. Маркс К. Сочинения. / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Политиздат, 1960. – Т. 19. – 2-е изд. – С. 400-421.
7. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – 4-е изд. – М : Политиздат, 1981. – 445 с.
8. Економічна енциклопедія: у 3 т. [редкол: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.], – К. : Вид. центр «Академія», 2002. – Т. 3. – 2002. – 952 с.